

14.11.2023

1/3

YRITYSTUKINEUVOTTELUKUNNAN LAUSUNTO

Tukiohjelma laivanrakennuksen innovaatioihin

Lausuntopyyntö ja tuen kuvaus

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt 13.10.2023 päivätyllä lausuntopyynnöllä yritystukineuvottelukunnalta lausuntoa siitä, täyttääkö *tukiohjelma laivanrakennuksen innovaatioihin* Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit ja siitä, mitä valtiontukisääntöjen mukaista menettelyä tukitoimenpiteen osalta tulisi noudattaa (lausuntopyyntö liitteenä).

Tuen tavoitteet ja sisältö

Avustus on tarkoitettu laivaprojektien innovaatioiden kehittämiseen. Tavoitteena on saada aikaan innovatiivisia ja edistyskellisiä alus- tai offshore-ratkaisuja ja helpottaa uusien innovaatioiden pääsyä markkinoille osana laivaprojekteja. Tavoitteena on turvata laivanrakennuksen innovaatioiden edellytykset samalla tasolla kuin kilpailijamaissa ja kokeellinen kehittäminen. Avustusta voidaan myöntää Suomessa rekisteröidylle yritykselle, joka harjoittaa laivanrakennusta, laivankorjausta tai aluksen rakenteen muuttamista, sekä yritykselle, joka rakentaa kelluvia ja liikkuvia off-shore-rakenteita. Laivanrakennuksen innovaatiotukea voidaan saada kokeelliseen kehittämiseen, laivanrakennukseen, laivankorjaukseen, aluksen rakenteen muuttamiseen sekä öljyn, kaasun tai uusiutuvan energian etsimisessä käytettäviin rakenteisiin.

Yleisen ryhmäpoikkeusasetukseen tehtiin muutoksia komission asetuksella (EU) 2023/1315, jotka tulivat voimaan 1.7.2023. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen muutosten vuoksi laivanrakennuksen innovaatioihin myönnettävästä valtionavustuksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen esitetään muutoksia. Valtioneuvoston asetusta muutettaisiin siten, että avustuksen enimmäismäärä nostetaan 15 miljoonasta eurosta 25 miljoonaan euroon. Valtioneuvoston asetusta muutettaisiin siten, että rahoitusta voidaan myöntää yritykselle, josta on tullut vaikeuksissa oleva yritys 1 tammikuuta 2020 ja 31 joulukuuta 2021 välisenä aikana ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohdan c alakohtaa vastaavasti. Valtioneuvoston asetuksen muutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2024.

Tuen budjetti ja myöntäminen

Laivanrakennuksen innovaatiotukeen ei ole osoitettu pysyvää rahoitusta valtion talousarviossa, vaan hallitus esittää rahoituskeskukselle myöntövaltuutta tarvittaessa. Vuoden 2023 valtion talousarvioesityksessä laivanrakennuksen innovaatiotukea koskevalle momentille 32.20.46 myönnettiin määrärahaa 25 343 000 euroa. Vuonna 2023 rahoituskeskus voi tehdä uusia rahoituspäätöksiä yhteensä enintään 20 miljoonalla eurolla. Voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen 14 §:n mukaisesti avustuksesta päättää rahoituskeskus kuultuaan työ- ja elinkeinoministeriötä. Työ- ja elinkeinoministeriö voi kuitenkin päättää avustuksen myöntämisestä, jos päätöksellä on erityistä merkitystä asetuksen soveltamisen kannalta.

Ennakoarviointi

EU:n lainsäädännön mukaisten valtiontuen edellytysten täyttyminen

Tukitoimenpiteen arvioidaan täyttävän Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit. Tuki myönnetään valtion varoista. Tuki myönnetään taloudelliseen toimintaan. Myönnettävä tuki myönnetään tapauskohtaisesti, joten tuki on luonteeltaan valikoiva. Tuensaajat toimivat kilpailuilla markkinoilla, joten valikoiva, kuvatus laajuinen tuki vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua. Myös kauppavaikutuskriteerin voidaan katsoa täyttyvän laivanrakennuksen innovaatiotuen osalta.

Valtiontukea koskeva menettelytapa

Euroopan unionin valtiontukisäännöt ovat mahdollistaneet aina vuoden 2004 alusta alkaen niin sanotun innovaatiotuen myöntämisen laivanrakennusteollisuudelle. Euroopan komissio hyväksyi suomalaisen innovaatiotukiohjelman ensimmäistä kertaa vuonna 2008. Sittemmin laivanrakennuksen innovaatioihin on voitu myöntää tukea komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan (ns. yleinen ryhmäpoikkeusasetus) nojalla. Ehdotetut muutokset noudattava yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tarkennettuja edellytyksiä.

Asetuksessa säädettyä kokeellisen kehittämisen määritelmää muutettaisiin vastaamaan yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan mukaista muuttunutta määritelmää. Määritelmä poikkeaa jonkin verran keskenään samanarvoisten yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen kieliversioiden välillä, sillä esimerkiksi ryhmäpoikkeusasetuksen suomenkielisessä tekstissä ei ole englanninkielisen ”edge technologies” –käsitteen vastinetta.

Yksi ehdotetuista muutoksista koskee poikkeusta vaikeuksissa olevien yritysten tukemisen osalta. Ehdotettu muutos on voimassa olevan RPA:n 1 artiklan 4 kohdan c alakohdan tekstin mukainen. Kyseisen RPA:ssa olevan poikkeuksen taustalla on unionin laajuinen tarve tukea jäsenmaiden yrityksiä taloudellisissa vaikeuksissa, joita ne kohtasivat COVID-19-pandemiasta johtuvien järeiden taloudellisten ja sosiaalisten rajoitusten myötä. Vaikka kyseinen RPA:n kohta sallii vaikeuksissa olevien yritysten tukemisen sillä edellytyksellä, että yritykset ovat joutuneet vaikeuksiin pandemiasta johtuvan poikkeusajan puitteissa, tällä hetkellä on kuitenkin epäselvää, voidaanko kyseisiä yrityksiä tukea poikkeuksen perusteella, mikäli ne vuoden 2021 jälkeen olisivat olleet elinkelpoisia mutta joutuneet sittemmin uudelleen vaikeuksiin. Lisäksi poikkeukseen liittyvän johdanto-osan 2 kappaleen perustelutekstissä asetuksessa (EU) 2021/1237 lukee seuraavasti:

Jotta voitaisiin ottaa huomioon covid-19-pandemiasta yrityksille aiheutuneet taloudelliset ja rahoitukselliset seuraukset sekä varmistaa johdonmukaisuus komission yleisten politiikkatoimien kanssa erityisesti vuosina 2020–2021, asetusta (EU) N:o 651/2014 olisi mukautettava. Yritysten, joista on covid-19-pandemian vuoksi tullut vaikeuksissa olevia yrityksiä, olisi edelleen voitava saada asetuksen (EU) N:o 651/2014 mukaista tukea rajoitetun ajan eli 1 päivän tammikuuta 2020 ja 31 päivän joulukuuta 2021 välisenä aikana.

Asetusta on siksi mahdollista tukita myös niin, ettei joulukuun 2021 jälkeen ole mahdollista myöntää vaikeuksissa olevalle yritykselle tukea tämän poikkeuksen nojalla.

Yritystukineuvottelukunnan lausunto

Yritystukineuvottelukunta puoltaa ennakoarvioinnissa esitettyä ja toteaa, että lausuntopyynnön mukaiseen laivanrakennuksen innovaatiotukeen tehtävät muutokset täyttävät EU:n lainsäädännön mukaiset valtioneuvoston edellytykset.

Valtioneuvoston tukien menettelytapana kyseessä olevan tukiohjelman tapauksessa voidaan soveltaa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 25 artiklaa silloin, kun kyseessä on kyseisen artiklan soveltamisalaan kuuluva tutkimus- tai kehityshanke. Yritystukineuvottelukunta toteaa, että ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen edellyttää, että myönnettävä tuki täyttää asetuksen I luvun yleiset edellytykset sekä ne III luvun artiklan mukaiset erityiset edellytykset, joilla määritellään yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukainen sisämarkkinoille soveltuva tuki.

Kokeellisen kehittämisen määritelmä ei ole poissulkeva, joten ryhmäpoikkeusasetuksen kieliversioiden poikkeavuus ei sulje pois niitä esimerkkejä, joita ei ole lueteltu suomenkielisen toisinnon avoimessa listauksessa. Asetuksen perustelumuistiossa voidaan selvytyden vuoksi tarkentaa, ettei suomenkielisen toisinnon sanamuodon käyttäminen valtioneuvoston asetuksessa johda supistavaan tulkintaan.

Ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohdan c alakohdan vaikeuksissa olevia yrityksiä koskevan poikkeuksen osalta on epäselvää, voidaanko kyseisiä yrityksiä tukea poikkeuksen perusteella, mikäli ne vuoden 2021 jälkeen olisivat olleet elinkelpoisia mutta joutuneet sittemmin uudelleen vaikeuksiin.

Esittelijä: johtava asiantuntija Samuli Miettinen

LIITTEET

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 13.10.2023 liitteineen